

בעזרת ה', ערב שבת פרשת 'במדבר'

חסידות לפרשה – הרב יצחק שפירא

אתה נהנה מהפירות שלך?

חג השבועות הוא גם חג מתן תורה וגם חג הביכורים. מה הקשר בין מתן תורה לבין ביכורים?

שלום לידידינו היקרים!

חג השבועות נקרא בתורה גם "יום הבכורים", על שם שבתקופה הזו הפירות והתבואה מתחילים להבשיל ולהיאסף. כך גם אומרים חכמינו במסכת ראש השנה שבחג השבועות נידונים על הפירות, האם הפירות שהאדם אוסף במשך הקיץ יהיו פירות טובים ומשובחים. לכן גם עיקר תקופת הביכורים היא משבועות ועד סוכות, מתחילת האסיף ועד סוף האסיף, מה שאין כן לפני חג השבועות לא מביאים ביכורים (חלה ד, י).

לעומת זאת, בתפילה אנחנו לא קוראים לחג שבועות 'יום הביכורים', אלא 'זמן מתן תורתנו'. מה הקשר בין מתן תורה לבין אסיפת הפירות?

באופן פשוט, המצוות הם הפירות שלנו, וכפי שאומרים חכמינו "תולדותיהם של צדיקים מעשיהם הטובים". הילדים של האדם נקראים פירות, וגם המעשים שלו נקראים פירות, כפי שאומר הכתוב "אמרו צדיק כי טוב, כי פרי מעלליהם יאכלו".

הקיץ הוא זמן הקציר והאסיף, כאשר בגשמיות אוספים את פירות האילן, וברוחניות אוספים את המצוות, את המעשים הטובים. בחג השבועות, חג מתן תורה, האדם "נידון על הפירות", כלומר נידון על המצוות שהוא יעשה, ועל המתיקות שתהיה בהן.

המצווה היא לשמוח

פרשת במדבר נקראת לעולם לפני חג השבועות (בדרך כלל בשבת הסמוכה לו לפניו, ובקביעות השנה הזו, שבת אחת קודם. אמנם בחו"ל גם השנה קוראים את פרשת במדבר בשבת הסמוכה לשבועות מלפניו). מה הקשר בין פרשת במדבר לחג השבועות?

כאשר מתחילים לצמוח לאדם פירות על העץ הוא בא לראות את היבול החדש ולשמוח בו, וכפי שאומרת המשנה "יורד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה, אשכול שביכר, רימון שביכר - קושרו בגמי ואומר הרי אלו ביכורים". אפשר לומר שהמשנה תיארה מקרה בצורה מעשית על מנת להגיד מה ההלכה במקרה הזה. אבל מלשון המשנה משמע גם שאדם יורד לשדה בשביל לראות את פירות הביכורים שלו ולשמוח בהם. הרי זו המצווה, להביא ביכורים מהפירות הראשונים שגדלים לאדם והוא שמח בהם.

עם ישראל כמו תאנים במדבר

כשם שהאדם שמח בפירות הביכורים שלו והולך להסתכל בהם ולבחון אותם - כך ה' שמח בנו ובא לראות אותנו ולמנות אותנו, ועל שם השמחה הזו של ה' נקרא כל חומש במדבר 'חומש הפקודים'. וכפי שאומר רש"י בתחילת פרשתינו "מתוך חיבתן לפניו מונה אותן בכל שעה".

כך אומר הנביא "כענבים במדבר מצאתי ישראל, כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי את אבותיכם". ה' מסתכל על עם ישראל כמו אדם שמוצא ענבים באמצע המדבר, וכמו אדם שבא לראות את תאני הביכורים שעל העץ שלו. כל יהודי הוא כמו בן בכור של ה', כמו שכתוב "בני בכורי ישראל", וה' בא לראות אותנו כמו שרואים ביכורים. כל אחד הוא כמו בן יחיד, וה' סופר אותנו במיוחד.

המצוות הן הקשר שלנו עם ה', ועל ידן אנחנו עושים לה' נחת רוח, ורואים עד כמה ה' רוצה אותנו ושמח בנו. כשם שכל יהודי הוא פרי הביכורים של ה', כך כל מצווה היא הפרי שלנו והפרי של ה'. הנחת רוח שיש לה' מהמצוות שאנחנו עושים, היא הפירות הרוחניים שעליהם נידונים בחג השבועות.

מתוך פרשת במדבר, שבה כתוב שה' מונה אותנו מתוך חיבתנו לפניו, אנחנו נכנסים לחג מתן תורה שבו אנחנו "נידונים על הפירות", נידונים על המצוות שנעשה השנה. החיבה של ה' אלינו גורמת לנו לרצות לעשות מצוות על מנת לעשות לו נחת רוח, ולגלות את האהבה שלו אלינו.

תחל שנה וברכותיה

הסיבה שבשלה קוראים את פרשת במדבר לפני חג השבועות היא "תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה". כשם שלפני ראש השנה שחל בא' בתשרי קוראים את הקללות שבפרשת כי תבוא, ואחריה, עוד קודם ראש השנה, את הברכות שבפרשת ניצבים - כך לפני חג השבועות, שבו נידונים על פירות האילן, קוראים את הקללות שבפרשת בחוקותי, ולאחר מכן, עוד קודם חג השבועות, את פרשת במדבר.

בתורה ובכל התנ"ך הברכות הם בעולם הזה הגשמי, יבול שפע וברכה על הארץ הטובה שה' נותן לנו. לעומת זאת בתורה שבעל פה חכמינו מדברים רק על שכר בעולם הבא, כאשר העולם הזה הוא רק פרזדור לפני הטרקלין. למה בתורה שבכתב השכר הוא בעולם הזה, ובתורה שבעל פה השכר הוא בעולם הבא?

התורה שבכתב באה מלמעלה, מה', וה' רוצה להראות לנו שהוא אוהב אותנו במציאות הגשמית שלנו. ה' לא אוהב רק את הנשמה שלנו, אלא אוהב אותנו כפי שאנחנו, נשמה בגוף. השכר של המצוות הוא התחושה שה' אוהב אותנו ושמח בנו, וזה בא לידי ביטוי בשפע וברכה במציאות הגשמית שלנו בעולם הזה.

אם ה' היה נותן לנו שכר בעולם הבא, הוא היה מראה שהוא רוצה אותנו ומתייחס אלינו כאל מציאות וירטואלית. לעומת זאת כאשר ה' נותן לנו שכר בעולם הזה, הוא מראה שהוא מתייחס אלינו כאל מציאות ממשית, ונהנה ויש לו נחת רוח מהמציאות הממשית שלנו.

ה' אוהב אותנו כפי שאנחנו

לעומת זאת התורה שבעל פה באה מלמטה, מהצד שלנו. כאשר אנחנו מדברים על השכר של המצוות, חשוב לנו לומר שאנחנו לא מחפשים רק את ההנאה הגשמית. לחשוב שכל מה שאנחנו מקיימים תורה ומצוות, זה בשביל לקבל הנאה גשמית - זה דבר מצחיק ואף מטופש (כפי שאומר הרמב"ם בהלכות תשובה שזו דרך החשיבה של הערבים הטפשים). אנחנו מקיימים מצוות כי אנחנו רוצים לקיים את דבר ה' ולעשות לו נחת רוח, ולא בשביל לקבל הנאה גשמית. לכן כאשר חכמינו מדברים על השכר של המצוות, הם מדברים דווקא על השכר בעולם הבא.

משל למה הדבר דומה? לילד שהוריו הולכים מהבית ומשאירים אותו עם שמרטפית. לפעמים הילד בוכה, ולא רוצה שהוריו ילכו, וגם אם השמרטפית מציעה לו משחק או ממתק הוא לא רוצה לקבל אלא ממשיך לבכות. הוא לא מוכן להחליף את הקשר שלו עם הוריו בשכר גשמי. לפי זה, גם כאשר ההורים נותנים לילד משחק או ממתק והילד שמח בזה, עיקר השמחה היא לא בממתק אלא בקשר עם ההורים. כך זה גם השכר על המצוות: בתורה שבכתב כתוב שה' נותן לנו שכר גשמי על קיום המצוות, כי זה מה שמבטא את הנחת רוח שלו מאיתנו. זה כמו הורים שנותנים לילד ממתק, כאשר העיקר הוא (גם בעיני ההורים וגם בעיני הילד) הנחת רוח שיש להם ממנו. מה שחכמינו לא מדברים בתורה שבעל פה על שכר גשמי, זה כמו ילד שבוכה כאשר ההורים שלו הולכים, ולא מוכן להתפייס בממתקים.

השכר הוא הנחת רוח

אם כן, גם השכר שבתורה שבכתב וגם השכר שבתורה שבעל פה מדבר על הנחת רוח שיש לה' מאתנו, שהיא השכר האמיתי של המצוות. כאשר ה' מדבר על הנחת רוח שיש לו מאיתנו, הוא מדבר על שכר בעולם הזה הגשמי, כדי להראות שהנחת רוח שיש לו מאיתנו היא לא רק מהנשמה, אלא מהמציאות שלנו כנשמה בתוך גוף (ולכן גם כתוב שעיקר השכר הוא לא בגן עדן, עולם הנשמות, אלא בעולם התחיה, שבו יהיו נשמות בגופים לאחר תחיית המתים). כאשר חכמינו מדברים על הנחת רוח שיש לה' מאיתנו, הם מדברים על שכר בעולם הבא, כי השכר הגשמי הוא לא מה שאנחנו מחפשים.

לכן בתורה חג השבועות נקרא "יום הביכורים", ואילו בתפילה הוא נקרא "זמן מתן תורתנו". ה' מתייחס אלינו כאל הביכורים שלו, ושמח במציאות הממשית שלנו כפי שאדם שמח בפרי הביכורים שלו. אנחנו מצידנו קוראים ליום הזה 'זמן מתן תורתנו', על מנת להדגיש שאנחנו לא מחפשים את המציאות הגשמית, אלא את הקשר עם ה' על ידי תורה ומצוות.

שבת שלום!

בית 'עוד יוסף חי'